

LUPTA COMUNITĂȚII INTERNAȚIONALE ÎMPOTRIVA CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE TRANSNAȚIONAL (PARTEA I)

Drd. procuror Aurel-Mihail CIOROBEA
Slt. Marius MILITARU

Du fait de leur capacité à gangrener les institutions et à alimenter les conflits par le biais de toutes sortes de trafics, les groupes criminels organisés représentent une véritable menace à l'encontre de la sécurité internationale. La Stratégie européenne de sécurité (définie en décembre 2003) identifie le crime organisé parmi les trois menaces les plus pressantes, avec le terrorisme et certains conflits régionaux. La puissance du crime organisé mondial est telle aujourd'hui, qu'elle suscite la mobilisation des principaux pays du monde. On le voit, le droit constitue en la matière une source qui incite à l'action en même temps qu'il l'organise. Il est ainsi une ressource pour l'action.

Dreptul internațional penal și cooperarea juridică internațională în materie penală

Indiferent de întinderea sa populațională sau teritorială, o comunitate umană își propune între alte obiective să-și maximizeze potențialul de dezvoltare și să-și minimizeze vulnerabilitățile, riscurile și amenințările la adresa sa; dacă este o societate evoluată și cristalizată va folosi, spre deosebire de societățile tribale, mai ales mijloace politice și juridice în realizarea acestor obiective. Pentru comunitatea internațională, războaiele au fost, vreme îndelungată, modalitatea cea mai sigură de realizare a supraviețuirii și evoluției statelor într-un mediu ostil caracterizat ca fiind „o junglă a națiunilor”. Conștientizarea apartenenței la aceeași comunitate mondială a îmblânzit și a civilizat, în mare măsură, dar nu pe de-a întregul, atitudinea statelor în secolul XX și a permis colaborarea dintre acestea în detrimentul utilizării și amenințării cu forța, ajungându-se până la cristalizarea unor forme de guvernare supranațională, la nivel regional și universal, cu speranța întăririi pe viitor a solidarității internaționale și a promovării și la aceste niveluri a idealurilor de pace, dreptate, bunăstare, democrație, stat de drept și drepturile omului.

Chiar dacă se spune că de-a lungul istoriei oamenii au făcut progrese mai puțin semnificative în domeniul guvernării decât în alte domenii de activitate¹, dând dovadă de insuficientă raționalitate și înțelepciune, (ca exercitare a unei judecăți bazate pe experiență, bun simț și informație disponibilă) care sunt mai puțin răspândite în domeniul deciziilor politice decât este acceptat, în general, este indubitabil că omenirea a evoluat din momentul în care oamenii din diferite state erau aproape total separați unii de alții până în acela al rolului civilizațional care-i consideră conectați unii cu alții pentru a trece în zilele noastre în postura de a fi membrii aceleiași societăți. În acest întreg răstimp s-au modificat și pericolele la adresa societății organizate, astăzi, crima organizată transfrontalier fiind unanim apreciată ca fiind unul dintre cele mai grave. Ca atare, societatea internațională a statelor și a cetățenilor lumii a trebuit să se organizeze pentru a face față acestui pericol major, creându-se organisme și mecanismele de prevenire și combatere a delicvenței agresionale, fără frontiere și vămi. Ansamblul acestor organisme și mecanisme formează dreptul internațional penal sau ceea ce în dreptul internațional public este denumit *cooperarea judiciară în materie penală*, ca mijloace de apărare contra infracțiunilor și delictelor internaționale în scopul asigurării răspunderii penale în relațiile internaționale din era globalizării și a integrării, pentru asigurarea menținerii păcii și securității internaționale în progresul societății mondiale.

Doctrina juridică internațională clasică apreciază că „dreptul penal internațional conține, în final, dispoziții de drept național intern urmărind aplicarea politicii penale naționale prin fixarea competenței represive a statului în lupta împotriva criminalității, fiind vorba în concret de capacitatea autorităților publice naționale de a pedepsi infracțiunile comise de cetățeni în afara teritoriului propriu ori pe cele comise de străini în limitele sale teritoriale sau, în sfârșit, acelea comise în detrimentul statului sau al cetățenilor săi în străinătate².” Existența multiplicată și diversificată a dreptului penal a fiecărui stat suveran presupune aplicarea legilor naționale ale statelor doar la nivelul teritoriului delimitat de frontiere; acest principiu al teritorialității legii penale interne înseamnă că are efecte asupra tuturor persoanelor aflate pe teritoriul statal, art. 10 din Codul Penal stabilind că „legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite pe teritoriul României”, inclusiv atunci când au fost comise pe o navă sub pavilion român aflată în afara apelor teritoriale. Aceste prevederi ale principiului teritorialității legii interne, aplicabil de altfel în dreptul penal al tuturor statelor, ne arată că indiferent dacă infracțiunea este săvârșită de un cetățean sau de un străin, cei vinovați pot fi trași la răspundere penală de instanțele naționale după ce au fost descoperiți și cercetați de către autoritățile polițienești.

¹ B. W. Tuchman, *The March of Folly. From Troy to Vietnam*, Alfred A Knopf, New York, 1984, citat după I. Căndea, *Războiul și Pacea*, Editura Militară, București, 2006, p. 51.

² G. Geamănu, *Dreptul internațional penal*, Editura Academiei, București 1977, pp. 22-23.

Paralel cu principiul teritorialității se aplică, însă, și principiul personalității legii interne, care în art. 11 din Codul Penal are următoarea formulare : „legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării, de un cetățean român sau de un apatrid care are domiciliul în țară, dacă fapta e prevăzută ca infracțiune și de legea penală a țării unde a fost săvârșită”; urmarea este că legea internă a unui stat poate fi aplicată și pe teritorii străine în cazul în care pe acestea sunt cetățeni ai statului respectiv, deoarece raporturile de cetățenie (și chiar de rezidență) conferă statelor anumite drepturi asupra propriilor cetățeni (rezidenți) ceea ce implică însă apariția conflictelor de legi, motiv pentru care statele încheie convenții bilaterale sau multilaterale și au la dispoziție mijloacele de rezolvare pașnică a diferendelor. La principiile teritorialității și personalității se adaugă însă și acelea ale realității și universalității legii penale. Astfel, principiul realității ne arată că „legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de un cetățean străin (apatrid) care nu are domiciliul în țară, contra securității naționale a statului român, a unui cetățean român sau a unei persoane juridice române, dacă legea română prevede pedeapsa detențiunii pe viață sau a detențiunii severe” (art. 12 din Codul Penal), caz în care punerea în mișcare a acțiunii penale se face cu autorizarea prealabilă a procurorului general al Parchetului de pe lângă ÎCCJ; evident că pentru a avea eficacitate, o astfel de acțiune de aplicare a legii penale române în teritorii străine implică efectuarea tuturor demersurilor necesare ale autorităților române competente pe lângă autoritățile statului străin respectiv, eventual prin intermediul MAE și al misiunilor diplomatice și consulare care, între alte funcții, o au și de aceea de „a ocroti în statul acreditat interesele statului acreditat și ale cetățenilor săi, în limitele admise ale dreptului internațional” – Convenția de la Viena din anul 1967.

Pe de altă parte, principiul universalității legii penale dispune că în afara infracțiunilor prevăzute pentru principiul realității, legea penală se aplică și altor infracțiuni „săvârșite în afara teritoriului național de un cetățean străin/apatrid, care nu are domiciliul în țară, dacă fapta este prevăzută ca infracțiune și de legea penală a țării unde a fost săvârșită, iar făptuitorul se află în țară” (art. 13 din noul Cod Penal), condiții ce trebuie îndeplinite cumulativ; pentru infracțiunile îndreptate împotriva intereselor statului național român, contra unui cetățean român sau contra unei persoane juridice române, făptuitorul poate fi judecat și în cazul în care s-a obținut extrădarea lui, dispozițiile anterioare ale principiului universalității neaplicându-se în cazul când, potrivit legii statului în care făptuitorul a săvârșit infracțiunea există o cauză care împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale sau continuarea procesului penal și executarea pedepsei, ori când pedeapsa a fost executată sau considerată ca executată, iar în situația în care pedeapsa nu a fost executată sau considerată ca executată în parte se procedează potrivit prevederilor legale referitoare la recunoașterea hotărârilor străine³.

³ M. Militaru, *Jurisdicția personalului militar în țări străine*, în Caietul științific nr. 10/2006 al Institutului de Științe Administrative „Paul Negulescu”, Sibiu.

Ținând cont de realitatea modernă a mobilității persoanelor fizice și juridice pe teritoriile altor state, dreptul internațional și doctrina acestuia conțin elemente privind dreptul internațional penal și cooperarea judiciară în materie penală pentru a asigura aplicarea sancțiunilor pentru infracțiunile internaționale definite, ca atare, de diferite tratate internaționale indiferent de făptuitori sau de teritoriile statelor suverane, care nu pot oferi azilul teritorial celor care au săvârșit crime organizate transnaționale, în înțelesul de infracțiuni a căror gravitate nu merită nici un fel de clemență, dacă se dorește ferirea societății internaționale, a statelor și a indivizilor de consecințele negative ale unor asemenea fapte. Conform unei opinii general admise, toate prevederile legale referitoare la asistența judiciară penală dintre state pentru a se asigura îndeplinirea dreptului și a dreptății, sunt obligatorii în dreptul intern dacă statul respectiv le-a ratificat, iar în domeniul drepturilor omului dispozițiile internaționale se aplică chiar prioritar față de legislația internă, așa cum prevăd art. 10 și 20 din Constituția României. De altfel, teoria recunoașterii unității dintre dreptul internațional și dreptul statal, care-și are punctul de plecare în considerarea dreptului internațional, ca ordine de drept valabilă, presupune că statul este o ordine de drept parțială, nemijlocit ancorată în dreptul internațional și relativ centralizată, cu o arie de valabilitate teritorială și temporală limitată din punctul de vedere al ariei de valabilitate materială doar de restricțiile dreptului internațional⁴.

Că lucrurile stau așa sau că au evoluat și evoluează în această direcție poate fi demonstrat prin apariția jurisdicțiilor penale internaționale ori prin intermediul exemplului dreptului european (comunitar) care are o aplicare directă, imediată și prioritară în statele UE, într-un spațiu de libertate, securitate și justiție, în care nu mai există frontiere interioare, iar cetățenii beneficiază de cele patru mari libertăți de circulație (persoane, mărfuri, servicii, capitaluri) și au dreptul la o jurisdicție supranațională, ceea ce înseamnă, în același timp, și propagarea mai facilă peste vămi și a rețelelor criminale. Totuși, existența distinctă a dreptului intern și a celui internațional presupune asigurarea aplicării convențiilor internaționale în ordinea juridică statală, motiv pentru care, spre exemplu, Codul Penal Român arată în art. 14 că dispozițiile referitoare la principiul personalității, realității, și universalității „se aplică dacă nu se dispune altfel printr-o convenție internațională la care România este parte” ceea ce înseamnă că acordurile internaționale de combatere a criminalității organizate au o aplicare prioritară față de legile interne; de asemenea, ca o materializare a acestei norme și ca o excepție de la regulă, în art. 15 se arată că „legea penală nu se aplică infracțiunilor săvârșite de reprezentanții diplomatici ai statelor străine sau de alte persoane care potrivit convențiilor internaționale la care România este parte nu sunt supuse

⁴ H. Kelsen, *Doctrina pură a dreptului*, Editura Humanitas, București, 2000, p. 395.

jurisdicției naționale a statului român.” Nu în ultimul rând, ne interesează pentru prevenirea și combaterea criminalității organizate transfrontalier și dispozițiile asupra extrădării, care „poate fi acordată sau solicitată pe bază de convenții internaționale ori pe bază de reciprocitate”(art. 16 din Codul Penal), condițiile în care se acordă sau se solicită extrădarea prevăzute de convențiile internaționale sau de relațiile de reciprocitate fiind completate cu cele prevăzute de legea specială⁵.

Spre deosebire de „dreptul penal internațional”, denumire rezervată cum am arătat mai sus problemelor internaționale ridicate de infracțiunile îndreptate numai împotriva ordinii interne a statelor, dar în care se manifestă un element de extraneitate (naționalitatea culpabilului sau a victimei, locul unde s-a comis infracțiunea sau rezultatele sale), „dreptul internațional penal” desemnează dreptul criminal privind faptele care tulbură ordinea publică internațională, constituind infracțiuni împotriva dreptului ginților, cum ar fi, spre exemplu, crimele de război, crimele comise de guvernanți sau de state contra păcii și umanității, aceste infracțiuni și delikte internaționale avându-și temeiul și geneza nu în legile interne ale fiecărui stat, ci în acordurile dintre state, decurgând în mare măsură din dreptul cutumiar și fiind încă în curs de formare pe cale convențională astfel încât conținutul său se dezvoltă mereu și pătrunde tot mai adânc în conștiința juridică a națiunilor și a indivizilor. Dreptul internațional penal a devenit o realitate incontestabilă mai ales în cea de-a doua jumătate a secolului XX prin consacrarea răspunderii penale individuale și aplicarea ei efectivă pentru violarea criminală a principiilor și normelor dreptului internațional, în încercarea de a proteja pacea și securitatea umanității prin prevenirea și reprimarea crimelor condamnate de justiția internațională.

Dintre definițiile pertinente ale dreptului internațional penal le evidențiem pe acelea ale lui V.V. Pella (totalitatea regulilor de formă și fond care guvernează modul de exercitare a acțiunilor comise de state sau de indivizi, de natură să tulbure ordinea publică internațională), a doctrinei franceze (ansamblul regulilor juridice recunoscute în relațiile internaționale având drept scop de a proteja ordinea juridică internațională prin reprimarea actelor care îi aduc atingere) ale lui St. Glaser (ansamblul regulilor stabilite pentru a reprimă violurile preceptelor dreptului internațional public) ori pe aceea a lui G. Geamănu care-l considera ca fiind ansamblul regulilor juridice cutumiare sau convenționale stabilite sau acceptate în relațiile dintre state, referitor la represiunea infracțiunilor comise prin violarea dreptului internațional public⁶. S-ar părea la prima vedere că și faptele aparținând criminalității organizate transfrontalier aparțin dreptului internațional penal,

⁵ Legea nr. 296/2001 privind extrădarea, publicată în M.Of nr. 326/2001.

⁶ S. Scăunaș, *Răspunderea internațională pentru violarea dreptului internațional umanitar*, Editura All Beck, 2002, p. 121.

având în vedere că ele reprezintă infracțiuni internaționale care în ultimele decenii au fost codificate în Sistemul Națiunilor Unite. Sunt însă și teoreticieni care consideră că numai existența unei jurisdicții criminale internaționale confirmă maturitatea dreptului internațional penal și, din acest punct de vedere doar crimele de agresiune, genocidul, crimele de război și cele împotriva umanității fac parte cu adevărat din acest domeniu prin crearea tribunalelor penale internaționale, în special a Curții Penale Internaționale cu caracter permanent, înființată în baza Convenției de la Roma din anul 1998.

Părerea că și criminalitatea organizată transnațional face parte din corpul de reguli al dreptului internațional penal este destul de răspândită, fiind motivată de faptul că faptele incluse în criminalitatea organizată transfrontalier reprezintă și ele delikte internaționale comise de persoane particulare, atestate ca atare de convențiile internaționale în decursul timpului. Așa cum vom vedea în continuare, comunitatea regională și mondială a statelor s-a organizat în încercarea de a se apăra împotriva acestei amenințări serioase la adresa existenței lor și la adresa bunei guvernări regionale și mondiale, creându-și organe comune de specialitate care să urmărească descoperirea, urmărirea, prevenirea și combaterea delicvenței agresionale organizate la nivel transnațional. Faptul că nu s-a creat un tribunal pentru judecarea infracțiunilor de crimă organizată transfrontalier nu atenuază apartenența acestora la dreptul internațional penal, deoarece în politicile anticriminale regionale și universale adoptate în comun de statele suverane s-a considerat că mai eficace în acest moment este în acest domeniu cooperarea juridică internațională în materie penală, care conține forme variate de asistență judiciară interstatală pentru a reprima acest gen de infracționalitate.

Astfel, așa cum precizează nu numai tratatele internaționale din acest domeniu, dar și legea de referință română⁷, eficacitatea cooperării judiciare internaționale în materie penală se referă la : extrădarea; predarea în baza unui mandat european de arestare; transferul de proceduri în materie penală; recunoașterea și executarea hotărârilor în materie penală; transferarea persoanelor condamnate; comisii rogatorii; înfățișarea martorilor, experților și a persoanelor urmărite; notificarea actelor de procedură care se întocmesc sau se depun într-un proces penal; cazierul judiciar. Filozofia legii menționate anterior se bazează pe ideea că asistenței judiciare internaționale cu scopul de a răspunde la solicitările de referire ori rezolvare a procedurilor respective, care sunt totuși și subordonate protecției intereselor de suveranitate, securitate, ordine publică și a acelor interese ale României definite prin Constituție. Pe de altă parte, legea națională a cooperării judiciare internaționale în materie penală se aplică în baza și pentru executarea

⁷ Publicată în M. Of. Nr. 594/2004. Vezi și OUG nr. 58/2006 privind unele măsuri penale pentru facilitarea cooperării polițienești internaționale, M. Of. nr. 1019/2006.

instrumentelor juridice internaționale la care România este parte, care le completează în situațiile nereglementate; se prevede expres că în lipsa unei convenții internaționale, cooperarea judiciară se poate efectua în virtutea curtoaziei internaționale, la cererea transmisă pe cale diplomatică de către statul solicitant și cu asigurarea scrisă a reciprocității dată de autoritatea competentă a aceluși stat.

Un alt argument în favoarea apartenenței criminalității organizate transnațional la dreptul internațional penal sub forma cooperării judiciare internaționale în materie penală este faptul că în convențiile care stabilesc modul de cooperare dintre state pentru prevenirea și combaterea infracționalității internaționale comise de persoane particulare sunt prevăzute obligații exprese referitoare la schimb de informații referitor la rețelele crimei organizate, schimb de experiență între autoritățile publice naționale pentru reprimarea delicvențelor, anchete bilaterale, organe comune și chiar operațiuni comune de anihilare a delicvenței agresionale. De altfel, evoluțiile din ultimii ani ale crimei organizate, în pofida tuturor eforturilor de eradicare depuse de comunitatea internațională a făcut ca aceasta să dobândească un caracter deosebit de grav, periclitând în arena mondială nu numai securitatea a multor state, cât și principalele valori ale civilizației universale apărute prin intermediul dreptului internațional. Da aceea, pentru a departaja amenințările tradiționale de cele actuale, s-a propus și utilizarea expresiei de „crimă strategică” pentru a defini combinația de crimă organizată, terorism și trafic de droguri⁸. Numai și acest fapt ar impune să se analizeze cu atenție în continuare amenințarea pe care o reprezintă crima organizată pentru existența și evoluția comunității internaționale, dar și a societăților statale și chiar a indivizilor, la nivelul cărora se răsfrânge în ultimă instanță efectul acestor infracțiuni internaționale pentru eradicarea cărora ar trebui să se mobilizeze mai multe resurse umane, materiale și financiare.

Crima organizată transfrontalier, ca amenințare la adresa comunității mondiale

Într-o lucrare gândită în anul 1998, cu o viziune ce poate fi considerată pesimistă în ceea ce privește viitorul organizării comunităților umane, se procește amenințarea victoriei crimei organizate care progresează continuu, arătându-se că prin puterea sa financiară enormă, criminalitatea organizată influențează în secret toată viața noastră economică, ordinea socială, administrația publică și justiția, iar în unele țări ea dictează legile, valorile, politica; instituirea progresivă a crimei organizate face să dispară treptat independența justiției, credibilitatea acțiunii politice și în cele din urmă funcția protectoare a statului de drept astfel încât societățile organizate în stat

⁸ N. Lupulescu, *Extrădarea*, București, 2004, p. 8.

se văd, în curând, în imposibilitatea de a asigura drepturile și libertățile civile ale cetățenilor, dacă nu iau măsuri eficace împotriva celor ce se organizează în comiterea infracțiunilor⁹. Forța unor astfel de asocieri banditești crește atunci când acționează la nivel internațional, mai ales în era globalizării, care a reușit parcă mai puțin în intenția de globalizare a beneficiilor la adresa tuturor locuitorilor Planetei, și mai mult, în răspândirea globală a riscurilor și amenințărilor la adresa păcii și securității, mai ales în ceea ce privește crima organizată.

O viziune mai apropiată de realitate, dar discutabilă în ceea ce privește analogia dintre stat, ca societate organizată și crima organizată, ca atare ne spune că, precum întreprinderile internaționale, mafiile, care au existat de multă vreme, nefiind un fenomen nou, se caracterizează de câteva decenii prin creșterea numărului lor, prin extinderea operațiunilor transnaționale și prin gradul în care autoritatea lor în societatea mondială rivalizează cu cea a guvernelor și o încalcă; atât mafiile, cât și statele se află sub presiunea forțelor globalizării, și pentru ca fiecare să supraviețuiască în competiția pentru segmentele din piața mondială, raționalitatea economică înseamnă a ține cont, mai puțin decât în trecut, de rudenie (etnicitate) ca bază pentru un simț împărtășit al comunității și o bază pentru autoritatea legitimă, deși pentru amândouă aceasta se petrece pe seama coeziunii sociale și a autorizării conferite de simțul autorității comune¹⁰. De altfel, mafiile nu sunt singurele asociații care provoacă autoritatea statală care le consideră ca „fiind de partea greșită a legii”, deoarece teroriștii „revoluționari” tind adesea să se angajeze în delikte pentru a-și finanța activitățile subversive (triadele chineze au fost fondate în urmă cu trei secole cu scopul expus de a lupta împotriva dinastiei străine, dar scopul lor politic este astăzi uitat), ca să nu mai amintim de faptul că a existat mereu o suprapunere semnificativă între mafii, bande de pirați și briganzi precum și bande criminale urbane.

Se apreciază că expansiunea piețelor ilegale și formarea organizațiilor criminale transnaționale, sunt legate între ele prin acorduri informale și interese comune; într-adevăr, drogurile, armele și imigranții ilegali trec adesea prim mâinile a zece până la doisprezece operatori diferiți atașați la diverse bande din țări diferite, iar schimbul bunurilor ilegale făcut între grupurile organizate transnațional ajută la ascunderea de către autoritățile statului a originilor profiturilor. Pe măsură ce rețelele infracționale și-au extins activitățile în afara teritoriilor natale, piețele internaționale ilegale s-au unit pe orizontală pentru a forma o singură piață mondială; unii specialiști presupun că diplomația transnațională dintre mafiile naționale a mers până la încheierea unei „pax mafiosa” între cele mai puternice syndicate ale crimei, o adevărată

⁹ J. Ziegler, *Seniorii crimei*, Editura Antet, 1998, pp. 7-9.

¹⁰ S. Strange, *Retragerea statală, difuziunea puterii în economia mondială*, Editura TREI, București, 2001, pp. 138-140.

forță de șoc planetară în care nu mai contează dacă există ca o organizație formală sau doar ca o rețea haotică de înțelegeri bilaterale. Ceea ce e esențial mai degrabă este că așa cum există o societate a statelor, ar putea exista un fel oarecare de „societate internațională” anarhică de mafii, că în ultima jumătate de secol au existat semnele vizibile ale unei tranziții a crimei organizate de la o contra-societate a cărei bază economică a fost mai întâi transatlantică, iar acum este în mod clar, globală¹¹.

Că infracționalitatea organizată transfrontalier a devenit o astfel de amenințare globală, se poate dovedi din relațiile cotidiene ale presei. Numai în luna februarie a anului 2007, am putut selecta informații apărute la aproape două zile despre acest fenomen îngrijorător care afectează și România: A. Costea va fi judecat în Franța pentru fraudă financiară și corupție comise împreună cu politicieni români; arestarea unui mafiot japonez la Brăila, care încasase 1,5 milioane euro cu titlu de taxă de protecție; Ucraina, Belarus, Moldova, România și Bulgaria au furnizat Europei 225.000 de „sclavi” pentru munca forțată, prostituție și cerșetorie; România este acuzată în presa internațională de contrabandă cu arme pentru Irak; din cauza traficantilor din România, Lituania și Africa, mii de copii ajung sclavi sexuali în Marea Britanie; marile case de producție de filme și muzică încearcă să domesticească pirații Internetului; la bilanțul MAI, pe anul 2006, s-a precizat că peste 3.500 de infractori au părăsit România pentru a scăpa de pedeapsă, ceea ce impune intensificarea luptei împotriva criminalității transfrontaliere; un mafiot italian din organizația Sacra Corona Unita a fost arestat, la Craiova, și va fi predat autorităților italiene; polițiștii români și francezi au anihilat o rețea internațională de prostituție și trafic de persoane; traficul internațional de droguri și de ființe umane caută noi rute de tranzit pe la frontierele de nord și est ale României; pirateria și mărfurile contrafăcute au devenit o amenințare serioasă pentru economia națională și cea europeană.

Transformarea criminalității organizate dintr-o amenințare națională într-una la adresa comunității internaționale a determinat reacția sistemelor de organizare regională și universală. În preambulul lor, tot mai multe tratate internaționale recunosc conștientizarea acestei amenințări la adresa popoarelor comunității mondiale. Astfel, în cele 50 de acorduri bilaterale încheiate de România între 1995 și 2007 pentru combaterea crimei organizate transfrontalier, în general, sau a diferitelor forme ale acesteia se arată: că statele au încheiat aceste acorduri în spiritul relațiilor lor de prietenie și de colaborare (India, 1993); că ele sunt convinse că pentru prevenirea și combaterea eficientă a crimei organizate, cooperarea internațională este un factor indispensabil (Argentina, 1994); că sunt conștiente că traficul ilicit

¹¹ C. Sterling, *Thieves World: The Threat of The New Global Network of Organised Crime*, Simm & Schuster, New York, 1994.

implică tot mai multe organizații criminale, care operează la scară internațională (Ungaria, 1995); că ele au avut în vedere convențiile care sancționează diferitele forme ale criminalității internaționale, față de care statele-părți au obligații (Germania, 1997); că doresc să-și coordoneze eforturile în combaterea criminalității organizate transnațional (Ungaria, 1997); că (în ceea ce privește statele europene) doresc să dezvolte în cadrul structurilor europene o cooperare mai strânsă (Franța, 1997); că sunt convinse de necesitatea apărării vieții, proprietății, drepturilor și libertăților fundamentale ale omului (Marea Britanie, 1997); că sunt conștiente de pericolul pe care consumul de stupefiante îl reprezintă pentru sănătatea și bunăstarea popoarelor (Maroc, 1997); că sunt animate de obiectivul că prin cooperarea bilaterală să se completeze ceea ce ambele părți își vor oferi în îndeplinirea obligațiilor internaționale (Peru, 1999); că sunt îngrijorate în legătură cu pericolele care rezultă din strânsele legături ale crimei organizate cu traficul internațional de droguri și cu terorismul internațional (Austria, 1999); că sunt interesate de o comunicare mai fluidă între ele pentru a contracara această amenințare (Mexic, 2000); că sunt convinse că folosirea inadecvată a substanțelor psihotrope și a stupefiantelor preocupă structurile politice, economice, sociale și culturale ale tuturor statelor (Brazilia, 2001); că ele consideră crima organizată internațională ca o amenințare gravă pentru dezvoltarea lor socio-economică în dezvoltările recente ale crimei organizate transnațional pune în pericol funcționarea lor instituțională (Belgia, 2001); că sunt convinse de necesitatea armonizării acțiunii împotriva crimei organizate transfrontalier (Slovacia, 2001); că trebuie să sprijine proiectele destinate să consolideze instituțiile cu atribuții în aplicarea legii (SUA, 2001); că sunt îngrijorate de creșterea criminalității, îndeosebi a celei organizate și a terorismului (Croatia, 2002); că în elaborarea acordului respectiv s-au condus după dispozițiile tratatelor de prietenie și de colaborare (Armenia, 2002); că sunt interesate să coopereze în lupta împotriva criminalității, în special, a crimei organizate internaționale (Albania, 2002); că ele respectă tratatele internaționale și legislația națională a fiecărui stat, acordul angajat neaducând prejudicii angajamentelor deja asumate (Egipt, 2004); că sunt convinse de importanța cooperării polițienești fructuoase având ca scop crearea unui singur spațiu european de libertate, dreptate și justiție (Olanda, 2004); că ele consideră necesare eficiența cât mai mare a cooperării lor în combaterea criminalității (Suedia, 2005); că recunosc necesitatea intensificării colaborării pentru combaterea infracțiunilor economice și financiare care produc daune bugetului de stat (Italia, 2006); că sunt animate de dorința de a stabili și de a completa cooperarea existentă deja (Elveția, 2006); că doresc facilitarea investigațiilor și a urmăririi persoanelor suspectate de spălare a banilor (Moldova, 2006); că sunt îngrijorate de amploarea traficului ilicit de droguri precum și a altor forme de criminalitate internațională care amenință

securitatea și celelalte interese fundamentale ale statelor (Munteneșu, 2006); că în spiritul cooperării și interesului reciproc doresc să faciliteze schimbul de informații pentru cercetarea și urmărirea persoanelor suspectate de spălarea banilor sau de finanțarea terorismului (Luxemburg, 2006); că au în vedere întărirea luptei împotriva formelor organizate de criminalitate (UE, 2006); că sunt conștiente de amenințarea crescândă pe care o reprezintă pentru societate terorismul și criminalitatea organizată internațională în multiplele ei forme de manifestare (Spania, 2006).

Și în preambulul acordurilor trilaterale de combatere a criminalității transfrontaliere, cum ar fi cel încheiat între România, Bulgaria și Grecia (M.Of. nr. 180/1999), cu Bulgaria și Turcia (M.Of. nr. 497/1999) ori cu Moldova și Ucraina (M.Of. nr. 143/2001), se accentuează caracterul acesteia de amenințare globală serioasă adusă păcii și securității regionale, având în vedere dimensiunile atinse de infracționalitate în ultimii ani, ceea ce impune concentrarea atenției statelor respective asupra creșterii noilor forme de asociere și de manifestare a lumii interlope pe anumite rute, care leagă Estul de Vestul Europei. Ele se inspiră și din Declarația la nivel înalt și din Deciziile de la Helsinki ale CSCE din anul 1992 (M.Of. nr. 312/1992) în care se afirmă voința statelor membre de a acționa împreună pentru a întări toate formele de cooperare bilaterală și multilaterală în lupta împotriva terorismului, a traficului ilicit de droguri, a practicilor ilegale de transport internațional și de eliminare a deșeurilor toxice și periculoase, precum și a altor forme de crimă organizată transnațional, care reprezintă adevărate pericole actuale pentru stabilitatea societăților statale și a instituțiilor democratice. Astfel, motivul pentru care s-a încheiat acordul de colaborare în lupta împotriva criminalității din România, Moldova și Ucraina sunt expres enumerate în Preambulul instrumentului respectiv, în sensul că părțile contractante respective, reprezentate de guverne, își exprimă năzuința de a dezvolta și de a aprofunda relațiile de prietenie și de bună vecinătate; acordă o atenție deosebită colaborării internaționale în lupta împotriva criminalității și al asigurării unei protecții temeinice a drepturilor și libertăților cetățenilor, inclusiv la nivel regional; țin seama de obligațiile internaționale asumate și de legislația națională în acest domeniu, precum și de faptul că, în toate formele ei, criminalitatea națională și cea internațională reprezintă un pericol serios la adresa sănătății, siguranței și bunăstării oamenilor, subminând totodată bazele economice, sociale și politice ale societăților; conștientizează necesitatea luării împreună a unor măsuri coordonate la nivel regional pentru prevenirea criminalității.

La fel stau lucrurile și în cazul unor organizații mai extinse, la nivel regional, cum ar fi: Organizația de Cooperare Economică a Mării Negre, în care statele membre recunosc¹² faptul că, prin toate formele sale, criminalitatea națională și internațională reprezintă o amenințare serioasă pentru sănătatea, securitatea și bunăstarea ființelor umane, și afectează, în

¹² Albania, Armenia, Azerbaidjan, Bulgaria, Grecia, Moldova, România, Turcia și Ucraina (M. Of. nr. 101/2000).

mod negativ, fundamentele economice, culturale și politice ale societății, dimensiunea și tendințele criminalității provocând o profundă îngrijorare, mai ales datorită creșterii legăturii dintre traficul ilicit de stupefiante, terorism și crimă organizată. Termeni oarecum identici regăsim și în Preambulul Acordului de prevenire și de combatere a infracționalității transfrontaliere din cadrul Inițiativei de Cooperare în sud-estul Europei (SECI) în care statele membre¹³ recunosc interesul lor reciproc privind combaterea criminalității transfrontaliere și dezvoltarea unor strânse legături regionale în aplicarea legislației naționale și internaționale, deoarece sunt convinse că încălcarea acestora la frontierele lor reprezintă o serioasă amenințare pentru suveranitate, comerț legal și dezvoltare, prejudiciind interesele economice, fiscale și comerciale ale statelor respective, care sunt hotărâte să combată eficace acest fenomen prin angajamentul de a dezvolta cooperarea între autoritățile cu atribuții legale specifice pe baza tratatelor internaționale existente privind asistența reciprocă, precum și alte acorduri internaționale referitoare la aplicarea legii.

În sfera atribuțiilor generale ale acestor instituții comunitare pe acest domeniu, UE și-a creat în ultimii ani și două organisme specializate în lupta împotriva criminalității transfrontaliere organizate. Biroul European de Poliție (Europol) a fost înființat în anul 1999 cu rolul de a aplica legislația comunitară în vederea combaterii infracționalității la nivel european, înlocuind unitatea antidrog Europol creată în anul 1995, iar Eurojust s-a constituit în anul 2002 cu misiunea de a sprijini autoritățile competente din statele membre UE în investigarea și în instrumentarea cazurilor grave de crimă transfrontalieră¹⁴. În Acordul de cooperare între România și Europol (M.Of. nr. 498/2004), cele două părți se arată conștiente de „problemele urgente care rezultă din criminalitatea internațională organizată, în special terorismul, traficul de ființe umane și contrabanda cu migranți, traficul ilicit de droguri și alte forme grave de infracționalitate internațională”, iar în cel cu Eurojust (M.Of. nr. 300/2006) se afirmă că au avut în vedere interesele celor două părți pentru dezvoltarea unei cooperări dinamice și strânse pentru a face față „provocărilor actuale și viitoare ale formelor grave ale criminalității și infracțiunilor comise adesea de organizații transnaționale”. Mai explicită în considerarea crimei organizate transnațional, ca o amenințare la adresa popoarelor europene, este Strategia europeană de securitate potrivit căreia, alături de terorism, de conflictele regionale, de proliferarea armelor de distrugere în masă și de slăbirea autorității statale, crima organizată reprezintă o provocare globală și un pericol esențial pentru că Europa reprezintă una dintre țintele acesteia; această amenințare internă la adresa securității europene are și o importantă dimensiune externă prin faptul că pot fi asociate

¹³ Albania, Bosnia-Herțegovina, Bulgaria, Grecia, Ungaria, Macedonia, Moldova, Turcia și România (M. Of. Nr. 654/1999).

¹⁴ *Enciclopedia Uniunii Europene*, Editura Meronia, București, 2006, p. 129.

cu terorismul și cu pirateria maritimă și aeriană, și că traficul transfrontalier de droguri, de femei, de migranți și de arme acoperă o mare parte dintre activitățile bandelor criminale, fiind adesea asociate cu slăbirea sau falimentul statelor ori cu conflictele regionale alimentate cu veniturile provenite din comerțul ilegal cu arme. Strategia adoptată în anul 2003 subliniază că toate aceste activități afectează atât supremația legii, cât și ordinea socială, dacă avem în vedere că 90% din heroina din Europa provine din culturi clandestine din Afganistan, unde comerțul cu droguri plătește armatele private ale talibanilor, cea mai mare parte din droguri fiind distribuite prin rețele criminale balcanice responsabile, de asemenea, pentru 200.000 dintre cele 700.000 de femei victime ale comerțului mondial cu sex; toate aceste noi dimensiuni ale crimei organizate transnațional, asociate cu terorismul comis cu maximă violență, cu disponibilitatea ilegală a armelor de distrugere în masă, cu slăbirea sistemelor statale și privatizarea forțelor armate conduc la concluzia că suntem supuși unei amenințări radicale căreia trebuie să-i facem față împreună.

Și la nivel universal, convențiile internaționale care incriminează diferitele forme ale criminalității organizate pleacă de la premisa că acestea reprezintă amenințările cele mai serioase pentru viața, sănătatea, siguranța și bunăstarea popoarelor lumii. Odată cu adoptarea, în anul 2000, a Convenției ONU împotriva crimei organizate transnaționale au fost reiterate și pericolele acesteia, în Protocolul suplimentar al convenției, referitor la prevenirea, combaterea și sancționarea traficului ilegal de persoane, în special femei și copii, subliniindu-se că drepturile ținutelor umane recunoscute la nivel internațional nu ar fi aplicabile persoanelor vulnerabile în absența acestui instrument, în timp ce în Protocolul suplimentar împotriva traficului de migranți pe căi terestre, acvatic și aeriene se afirmă că obiectivul avut în vedere este anihilarea pericolului reprezentat de creșterea semnificativă a activității grupurilor organizate criminale¹⁵; în mod similar, protocolul adițional la convenție adoptat în anul 2001 (M.Of. nr. 179/2004) referitor la interzicerea fabricării și a traficului ilegal de arme de foc, piese și componente

¹⁵ Motivul adoptării celor două protocoale suplimentare odată cu Convenția din anul 2000 a fost lipsa unui instrument adecvat în acest domeniu, dar și proliferarea acestei specii de infracționalitate internațională. Într-adevăr, conform statisticilor recente ale ONU, 80% dintre victimele traficului ilegal de persoane, majoritatea femei și tinere fete, ajung să se prostitueze, iar restul de 20% ajung să facă muncă forțată. Organizația Internațională a Muncii apreciind că numărul minim al acestora din urmă este de aprox 12,3 milioane, cifrele fiind totuși estimative deoarece, deși a fost declarat o activitate criminală, traficul de persoane se desfășoară în clandestinitate și de multe ori cu colaborarea victimei și a familiei acesteia, interesate de obținerea unor venituri mai mari decât în țara de origine; semnificativ, în acest sens, este că până în aprilie 2007 doar 6 persoane au fost identificate în Anglia ca fiind traficate din România în anul 2007. Informațiile au fost puse la dispoziție în cadrul campaniei „Tu contezi”, inițiată în anul 2007, pentru avertizarea asupra riscurilor sclaviei secolului XXI.

ale acesteia, precum și de muniție, amintește că a fost adoptat având în vedere că aceste activități aduc prejudicii securității fiecărui stat, fiecărei regiuni sau lumii întregi și constituie o amenințare la adresa bunăstării popoarelor, a progresului economic și social al acestora, ca și a dreptului lor de a trăi în pace. Necesitatea conjugării eforturilor mondiale în lupta contra criminalității organizate s-a consacrat și în Declarația Mileniului adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a ONU, în anul 2000, întrunind consensul șefilor de state și de guverne ale tuturor țărilor lumii, reprezentând deci toate popoarele și toți oamenii în care se exprimă imperativul ca ONU să aibă ca prioritate combaterea violenței, a crimei și a terorii, intensificându-și eforturile împotriva amenințării colective reprezentate de infracționalitatea transfrontalieră sub toate aspectele sale, incluzând atât traficul și contrabanda cu oameni, cât și terorismul, drogurile, comerțul ilegal cu arme și spălarea banilor. Importantă este și afirmarea principiului că solidaritatea internațională înseamnă gestionarea provocărilor globale astfel încât să permită distribuirea proporțională a costurilor și a sarcinilor, procesul de globalizare devenind cu adevărat universal și echilibrat, prin eforturi ample și susținute, de acum cu un viitor comun bazat pe valorile comune.